

STAÐARÁRVIRKJUN Í BAKKAFIRÐI

Breyting á Aðalskipulagi Langanesbyggðar 2007-2027
og nýtt deiliskipulag

Skipulagslýsing

2. apríl 2025

STAÐARÁRVIRKJUN Í BAKKAFIRÐI

Skipulagslýsing

Skv. 30. og 40. gr. skipulagslaga nr. 123/2010

EFNISYFIRLIT

1	INNGANGUR.....	1
1.1	TILDRÖG.....	1
1.2	TILGANGUR OG MARKMIÐ.....	1
2	FORSENDUR OG SAMHENGIR SKIPULAGS-GERÐAR	2
2.1	SKIPULAGSSVÆÐIÐ	2
2.2	JARÐFRÆÐI	2
2.3	VATNSHLOT	2
2.4	VEÐURFAR	2
2.5	NÁTTÚRUVÁ	4
2.6	MENNINGARMINJAR	4
2.7	NÁTTÚRUMINJAR OG VISTGERÐIR.....	4
2.8	GILDANDI AÐALSKIPULAG	5
2.9	DEILISKIPULAG.....	6
2.10	TENGL VIÐ AÐRAR ÁÆTLANIR.....	6
3	VIÐFANGSEFNI OG ÁHERSLUR	9
3.1	BREYTING Á AÐALSKIPULAGI.....	9
3.2	NÝTT DEILISKIPULAG.....	10
4	UMHVERFISMAT SKIPULAGSINS	11
4.1	MATSSKYLDA FRAMKVÆMDAR.....	11
4.2	MIKILVÆGIR UMHVERFISÞÆTTIR	11
4.3	AÐFERÐIR VIÐ UMHVERFISMAT	12
4.4	UMHVERFISMATSSKÝRSLA	12
5	SKIPULAGSFERLIÐ	13
5.1	KYNNING OG SAMRÁÐ	13
5.2	UMSAGNARAÐILAR	13
5.3	TÍMAÁÆTLUN VERKEFNIS.....	13
	TILVITNANIR OG HEIMILDIR	14

1 INNGANGUR

1.1 TILDRÖG

Arctic Hydro hefur áform um að reisa vatnsaflsvirkjun í Staðará í Bakkaafirði. Áætlað uppsett afl virkjunarinnar er 0,99 MW og árleg orkuframleiðsla 6,1 GWh. Virkjunin verður tengd við dreifikerfi RARIK. Framkvæmdin er í samræmi við tillögur starfshóps á vegum umhverfis-, orku- og loftslagsráðherra að aðgerðum til að efla samfélagið í Langesbyggð. Starfshópurinn taldi litlar virkjanir geta haft góð áhrif á rekstur dreifikerfisins, minnkað töp og styrkt samkeppnisstöðu svæðisins.¹

Framkvæmdasvæðið tilheyrir sveitarfélagi Langesbyggðar. Í gildi er Aðalskipulag Langesbyggðar 2007–2027, samkvæmt því er framkvæmdasvæðið skilgreint sem landbúnaðarland. Ekki er í gildi deiliskipulag fyrir framkvæmdasvæðið eða næsta nágrenni.

Fyrirhuguð virkjun fellur undir lið 3.15 í 1. viðauka laga um mat á umhverfisáhrifum nr. 111/2021. Liðurinn tilheyrir flokki B og er framkvæmdin því tilkynningarskyld til ákvörðunar Skipulagsstofnunar um matsskyldu. Unnið er að gerð fyrirspurnarskýrslu fyrir Staðaravirkjun.

Gert er ráð fyrir að gerð verði breyting á Aðalskipulagi Langesbyggðar 2007-2027 og samhliða því verði unnið deiliskipulag fyrir virkjunina. Jafnframt er gert ráð fyrir að skýrsla vegna fyrirspurnar um matsskyldu nýtist sem umhverfismat skipulagsins.

Aðalskipulagsbreytingin er unnin í samræmi við 36. gr. skipulagslaga nr. 123/2010 og deiliskipulagið er unnið í samræmi við 37. gr. laganna. Bæði skipulögin eru unnin í samræmi við 2. gr. laga um umhverfismat framkvæmda og áætlana nr. 111/2021. Ráðgjafi við skipulagsgerðina er Verkís.

¹ Stjórnarráð Íslands (2024).

Hvað er skipulagslýsing

Í upphafi vinnu að skipulagi tekur skipulagsnefnd sveitarfélagsins saman lýsingu fyrir skipulagsverkefnið þar sem *gerð er grein fyrir tildrögum skipulagsvinnunnar* og hvernig fyrirhugað er að standa að skipulagsgerðinni. Lýsingin er þannig einskonar verkáætlun fyrir skipulagsgerðina.

Lýsingin er kynnt opinberlega og almenningur fær rödd í skipulagsvinnunni. Samtímis er leitað umsagnar Skipulagsstofnunar og annarra umsagnaraðila.

Helsta markmið skipulagslýsingar er að *íbúar og aðrir hagsmunaaðilar fái tækifæri til að kynna sér áformin* strax í upphafi og geti þannig komið á framfæri *athugasemdum* og *ábendingum* um *nálgun* við skipulagsgerðina, *viðfangsefni* hennar og *helstu forsendur*.

Allar þær ábendingar sem berast við lýsingu þessa verða þannig *nýttar til að skilgreina verkefnið og ferli þess nánar*, en einnig við greiningu og stefnumótun á síðari stigum vinnunnar. Þannig aukast líkur á því að skipulagstillagan byggji á sem breiðustum grunni og taki á þáttum sem mikilvægir eru og snerta framtíðarþróun hverfisins.

1.2 TILGANGUR OG MARKMIÐ

Tilgangur skipulagsins er að skapa svigrúm fyrir uppbyggingu Staðaravirkjunar í Bakkaafirði.

Markmiðið er að framleiða hreina og endurnýjanlega orku inn á dreifikerfi raforku og efla þannig orkuöryggi á svæðinu á sjálfbæran hátt. Einnig að tryggja að framkvæmdir valdi sem minnstum neikvæðum áhrifum á umhverfið og að vandað verði til umhverfisfrágangs.

2 FORSENDUR OG SAMHENGIR SKIPULAGS-GERÐAR

2.1 SKIPULAGSSVÆÐIÐ

Skipulagsgerðin tekur til lóns og stíflustæðis, veituskurða milli Rauðár og Staðarár, þrýstípípu meðfram Staðará að vestanverðu, efnisnáma, vinnuvega, frárennisskurðar, veitna og lóða fyrir stöðvarhús og tímabundnar byggingar. Deiliskipulagssvæðið er um 200 ha að stærð (*Mynd 2.1*) og liggur innan marka jarðarinnar *L156376 Skeggjastaðir*. Aðalskipulagsbreytingin kann að taka til stærra svæðis en það er háð staðsetningu mögulegra efnisnáma.

Deiliskipulagssvæðið er í um 7-180 m hæð yfir sjávarmáli og hallar til norðurs. Staðará og Rauðá eru dragár sem eiga upptök sín í Staðardrögum í um 480 m y.s. Árnar renna svo til samhliða tæplega 13 km kafla þar til Rauðá sameinast Staðará í um 22 m y.s., skammt ofan við Draugafoss. Þaðan rennur Staðará um 850 m í Bakka fjörð. Staðará deilir sama ós og Bakkaá.²

Allt deiliskipulagssvæðið er óbyggt en við jaðar norðurhluta þess er aflagt ræktað land. Næsti bær er Skeggjastaðir, í eigu Þjóðkirkjunnar, engin ábúð er á staðnum en Skeggjastaðakirkja er friðuð samkvæmt aldursákvæði minjalaga.³

Aðkoma að skipulagssvæðinu er um Norðausturveg (nr. 85).⁴ Rafstrengur RARIK (11 kV), sem liggur milli aðveitustöðvar á Þórshöfn og aflstöðvar á Bakkaafirði, þverar Staðará rétt ofan ósar.⁵

2.2 JARÐFRÆÐI

Samkvæmt jarðfræðikorti NÍ flokkast berggrunnur skipulagssvæðisins að mestu sem blágrýti, þ.e. basískt og ísúrt gosberg og setlög, sem er eldra en 3,3 milljón ára. Um svæðið liggur einhallabelti Austurlands, sem einkennist af óvenjumiklum jarðlagahalla og getur verið allt að 40°.⁶

2.3 VATNSHLOT

Skipulagssvæðið er innan grunnvatnshlotsins *102-292-G Austfirðir*. Staðará og Rauðá eru í straumvatnshlotinu *102-1417-R Staðará/Rauðá*.⁷

2.4 VEÐURFAR

Nálægasta veðurathugunarstöð við skipulagssvæðið er á Miðfjarðarnesi. Meðalhiti á Miðfjarðarnesi á árunum 2000-2023 var 3,4°C og meðalúrkoma um 630 mm á ári. Samkvæmt vindatlas Veðurstofu Íslands eru suðvestlægar og norðaustlægar áttir algengastar á skipulagssvæðinu.⁸

² Verkís (2025).

³ Minjastofnun Íslands (2025).

⁴ Vegagerðin (2025).

⁵ Rarik (2025).

⁶ Náttúrufræðistofnun Íslands (2025).

⁷ Stjórn vatnamála (2025).

⁸ Veðurstofa Íslands (2025).

Mynd 2.1 Gróf afmörkun skipulags Staðarárvirkjunar, sýnd með rauðri brotolínu. (Loftmynd: World Imagery)

Ólíklegt er einnig að svæðið sé í hættu vegna sjávarflóða eða hækkunar sjávarborðs, vegna landhæðar og fjarlægðar frá strandlínu.

Engar minjar hafa verið skráðar innan skipulagssvæðisins, en skv. Minjavefsjá eru þar nokkrir minjavísar. Minjavísir er örnefni sem gefur vísbendingu um minjar.¹⁰ Áform eru um að fá fornleifafræðing hjá Náttúrustofu Vestfjarða til að framkvæma fornleifaskráningu fyrir fyrirhugað virkjunarsvæði. Fornleifaskráningin verður lögð fyrir Minjastofnun. Niðurstöður skráningarinnar verða nýttar við skipulagsgerðina.

Samkvæmt vistgerðakorti Ní fellur nyrsti hluti skipulagssvæðisins, þar sem áætlað er að reisa stöðvarhús, frárennslisskurð og aðkomuveg, innan vistgerðarinnar *tún og akurlendi*, sem hefur ekkert verndargildi. Mestur hluti skipulagssvæðisins er innan náttúrulegra vistgerða og er fjalldrapamóavist þar algengust. Verndargildi fjalldrapamóavistar er miðlungs.

¹¹ Umhverfisstofnun (2025).

Mynd 2.2 Vistgerðir á virkjunarsvæðinu.

Innan skipulagssvæðisins er einnig töluvert er af votlendi. Votlendi telst oft meðal viðkvæmra og mikilvægra vistgerða sem að jafnaði hafa hátt verndargildi. Algengustu votlendisvistgerðirnar voru brokflóavist og starungsmýravist sem báðar hafa mjög mikið verndargildi.¹³

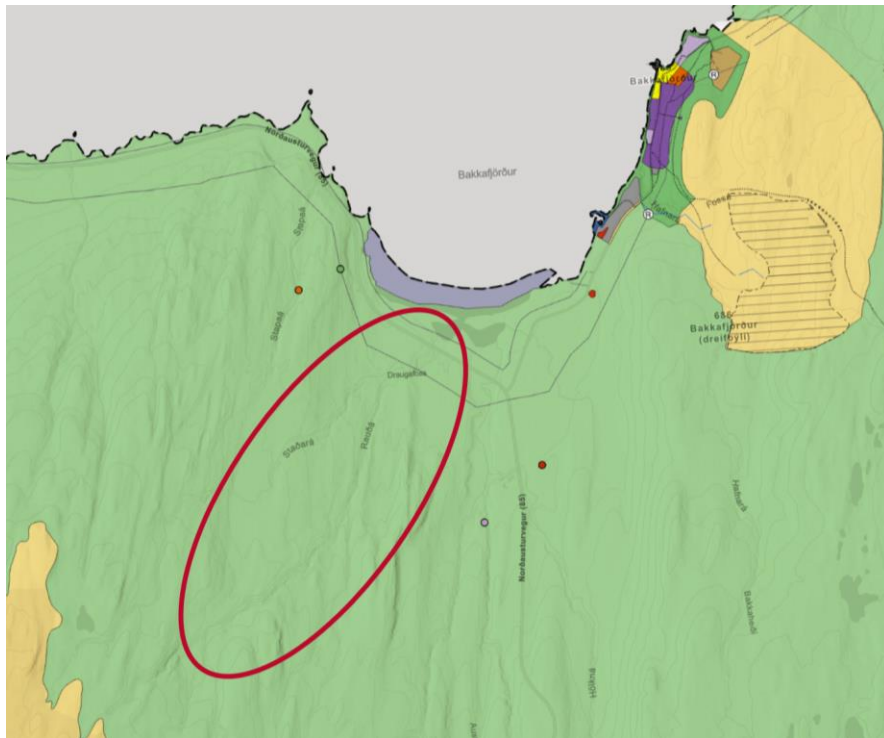
¹³ Náttúrufræðistofnun Íslands (2025C).

2.8 GILDANDI AÐALSKIPULAG

Aðalskipulag Langesbyggðar 2007-2027 var samþykkt í sveitarstjórn 18. júlí 2013 og tók gildi 1. ágúst sama ár.

Allt skipulagssvæðið er innan landbúnaðarlands skv. gildandi aðalskipulagi. Fjörur neðan skipulagssvæðisins eru skilgreindar sem strandsvæði sem uppfylla umhverfismörk fyrir útivistarsvæði og svæði ofan 300 m y.s. eru skilgreind sem óbyggð svæði. Nokkru austan skipulagssvæðisins eru þrjú efnistökusvæði skilgreind, þ.e. E9, E10 og E12.

Mynd 2.3 Skjáskot af stafrænu aðalskipulagi Langesbyggðar, skipulagssvæðið er afmarkað með rauðri línu. (Skipulagsstofnun 2025)

Stefna gildandi aðalskipulags um landbúnað

Stefnumið gildandi aðalskipulags um landbúnað er:

- Í Langesbyggð skal landbúnaði tryggð nægt rými fyrir starfsemi sína.

Í gildandi aðalskipulagi kemur fram að meirihluti sveitarfélagsins sé skilgreindur með landnotkun landbúnaðar. Í kafla um óbyggð svæði segir í aðalskipulaginu að landsvæði undir 300 m.y.s. og utan þéttbýlis sé skilgreint sem landbúnaður, að atvinnusvæðum í Finnafirði undanskildum.

Gildandi aðalskipulag gerir ráð fyrir að breytingar kunni að verða á skilgreindum landbúnaðarsvæðum á skipulagstímabilinu.

Í gildandi aðalskipulagi er tilgreint að tvær smávirkjanir séu í ánum Gunnlaugsá og Saurbæjará á jörðum Sauðaness og Hellulands sem geri búa sjálfbær um rafmagn.

Stefna gildandi aðalskipulags um atvinnu og iðnaðarsvæði

Markmið gildandi aðalskipulags varðandi atvinnu er:

- Langesbyggð skal vera heilsteypt atvinnusvæði með fjölbreyttum atvinnutækifærum byggt á náttúru- og mannaúði.

Stefnumið gildandi aðalskipulags varðandi athafna- og iðnaðarsvæði eru:

- Að byggja upp stórt athafna-, hafnar- og iðnaðarsvæði í Finnafirði í tengslum við olíu- og/eða gasvinnslu á Drekasvæði og/eða Austur-Grænlandi.
- Að ný athafnastarfsemi byggist upp í norðausturjaðri byggðar á Þórshöfn.
- Að byggja upp athafnasvæði við hafnarsvæðið á Bakkafirði.
- Athafna- og iðnaðarsvæði skulu vera með góðu aðgengi fyrir gangandi og akandi umferð.

Í gildandi aðalskipulagi eru iðnaðarsvæði ekki skilgreind utan þéttbýlis, að undanskildum atvinnusvæðum í kringum höfn í Finnafirði. Þar er gert ráð

fyrir umfangsmiklum svæðum með blandaðri landnotkun *iðnaðar-, athafna- og landbúnaðarsvæða*.

Stefna gildandi aðalskipulags um veitur

Stefnumið gildandi aðalskipulags um veitur er m.a.:

- *Að næg og örugg raforka verði tryggð fyrir íbúa og atvinnulíf.*

Í gildandi aðalskipulagi er fjallað um að binda megi vonir við að framtíðarraforkuöflun í sveitarfélaginu muni að einhverju leyti vera með öðrum hætti en tíðkaðist á Íslandi og er þar litið til endurnýjanlegra orkugjafa, s.s. beislun sjávar-, osmósu- og/eða vindorku.

Raflínur eru tilgreindar á sveitarfélagsupphætti gildandi aðalskipulags.

Stefna gildandi aðalskipulags um efnistöku

Stefnumið gildandi aðalskipulags um efnistöku eru.:

- *Að góð umgengni verði viðhöfð á efnistökusvæðum.*
- *Að gengið verði vel frá þeim efnistökusvæðum sem eru fullnýtt eða ekki er fyrirhugað að nýta næstu 3 ár.*

Í gildandi aðalskipulagi eru skilgreindar 19 námur. Flestar þeirra tengjast vegagerð og eru í nágrenni vega. Austan skipulagssvæðisins er náma *N9 Bakki* sem er nýtt af sveitarfélaginu og náma *E10* sem er við Bakkafjarðarhöfn og er ætluð til stækkunar hennar. Einnig er náma *N12 Hölná* austan svæðisins og er ætluð fyrir framkvæmd við Norðausturveg um Langanesströnd.

2.9 DEILISKIPULAG

Ekkert deiliskipulag er í gildi á svæðinu eða nærliggjandi svæðum.

2.10 TENGL VIÐ AÐRAR ÁÆTLANIR

Við skipulagsgerðina verður gætt að samræmi við stefnu stjórnvalda á landsvísi um skipulagsmál og stefnu Langanesbyggðar. Helstu áætlanir og stefnuskjöl eru tilgreind hér að neðan.

Svæðisskipulag

Ekkert svæðisskipulag er í gildi innan Langanesbyggðar.

Landsskipulagsstefna 2024-2038

Landsskipulagsstefna er unnin á grundvelli skipulagslaga og felur í sér stefnu ríkisins í skipulagsmálum og almenn sjónarmið til leiðbeiningar við skipulagsgerð sveitarfélaga. Þann 16. maí 2024 samþykkti Alþingi þingsályktun um landsskipulagsstefnu fyrir árin 2024-2038¹⁴ ásamt fimm ára aðgerðaáætlun fyrir árin 2024-2028. Lykilviðfangsefni landsskipulagsstefnu eru eftirfarandi samkvæmt þingsályktuninni:

- *Viðbrögð við loftslagsbreytingum*
- *Jafnvægi í uppbyggingu húsnæðis og lífsgæða í byggðu umhverfi*
- *Uppbygging þjóðhagslegra mikilvægra innviða*
- *Landnotkun í dreifbýli*
- *Landnotkun á miðhálandi Íslands*
- *Orkuskipti í samgöngum og fjölbreyttur ferðamáti*
- *Skipulag haf- og strandsvæða*
- *Skipulag vindorku*
- *Vernd líffræðilegrar fjölbreytni*

¹⁴ Alþingi (2025).

Í framtíðarsýn stefnunnar segir að Ísland verði í fremstu röð með trausta og örugga innviði, öflug sveitarfélög, verðmætasköpun og framsækna þjónustu. Tenging byggða og Íslands við umheiminn verði í jafnvægi við umhverfið. Samkvæmt stefnunni eru meginmarkmið áætlana innviðaráðuneytisins að:

- *Innviðir mæti þörfum samfélagsins*
- *Byggðir og sveitarfélög um allt land verði sjálfbær*

Skipulagi er ætlað að stuðla að sjálfbærri þróun og lífsgæðum fólks, styðja samkeppnishæfni, vera sveigjanlegt og stuðla að viðnámsþrótti gagnvart samfélags- og umhverfisbreytingum. Eftirfarandi meginmarkmið stjórnvalda í skipulagsmálum eru sett fram í stefnunni:

- *Vernd umhverfis og náttúru*
- *Velsæld samfélags*
- *Samkeppnishæft atvinnulíf*

Eftirfarandi áherslur í landsskipulagsstefnu tengjast fyrirhuguðum virkunarframkvæmdum:

- *Skipulag feli í sér stefnu um loftslagsmál með kolefnishlutleysi og orkuskipti að leiðarljósi. Stefnt verði að því að draga eins og kostur er úr losun gróðurhúsalofttegunda og jarðefnaeldsneyti fasað út á lofti, láði og legi.*
- *Skipulag stuðli að verndun og varðveislu líffræðilegrar fjölbreytni, sérstæðrar náttúru og menningarminja.*
- *Skipulag miði að því að varðveita fjölbreytt og verðmætt landslag, svo sem óbyggð víðerni og landslagsheildir.*
- *Skipulagsgerð vegna orkunýtingar gæti að náttúruvernd.*
- *Skipulag stuðli að jöfnu aðgengi að orku um land allt og traustum veituinnviðum sem tryggja öryggi.*

- *Skipulag stuðli að orkuskiptum og að orkuauðlindir verði nýttar með sjálfbærum hætti, með það að leiðarljósi að draga úr losun gróðurhúsalofttegunda og tryggja orkuöryggi.*
- *Skipulag stuðli að sjálfbærri nýtingu vatns.*

Aðrar áætlanir stjórnvalda

Aðrar áætlanir sem mögulega þarf að taka tillit til við skipulagsgerðina eru eftirfarandi.

ORKUSTEFNA TIL ÁRSINS 2050: SJÁLFBÆR ORKUFRAMTÍÐ

Í stefnunni er sett fram tillaga að langtímaorkustefnu fyrir Ísland til ársins 2050. Fjallað er um orkuöryggi, orkuskipti, orkunýtni og orkusparnað m.t.t. umhverfis, samfélags og efnahags.¹⁵

AÐGERÐAÁÆTLUN Í LOFTSLAGSMÁLUM

Ísland hefur sett sér markmið í loftslagsmálum og í júní 2024 var kynnt ný og uppfærð aðgerðaáætlun í loftslagsmálum með 150 aðgerðum. Til að ná tilsettum árangri í loftslagsmálum hafa íslensk stjórnvöld skuldbundið sig til að ná að lágmarki 55% samdrætti í heildar losun gróðurhúsalofttegunda árið 2030 miðað við 1990 í samfloti með Evrópusambandinu og Noregi.¹⁶

Í LJÓSI LOFTSLAGSVÁR. STEFNA UM AÐLÖGUN AÐ LOFTSLAGSBREYTINGUM

Um er að ræða fyrstu stefnu íslenskra stjórnvalda um aðlögun íslensks samfélags að loftslagsbreytingum. Í stefnunni er sett fram framtíðarsýn stjórnvalda og skilgreind grunngildi og grunnmarkmið stefnunnar. Einnig eru tilgreind sértækari markmið fyrir ákveðna málaflokka sem og markmið um samhæfingu, vinnulag og eftirfylgni.¹⁷

¹⁵ Atvinnu- og nýsköpunarráðuneytið (2020).

¹⁶ Stjórnarráð Íslands. (2025).

¹⁷ Umhverfis- og auðlindaráðuneytið (2021).

STEFNUMÓTANDI BYGGÐAÁÆTLUN 2022-2036

Markmið byggðaáætlunar er að innviðir mæti þörfum samfélagsins og byggðir og sveitarfélög um land allt verði sjálfbær.¹⁸

NÁTTÚRUMINJASKRÁ OG NÁTTÚRUVERNÐARÁÆTLUN

Náttúruminjaskrá er listi yfir öll friðlýst svæði á Íslandi og mörg önnur merkileg svæði sem hafa ekki enn verið friðlýst. Aðalskipulagsbreytingin nær ekki inn á svæði sem tilheyrir náttúruminjaskrá.^{19, 20}

VATNAÁÆTLUN ÍSLANDS 2022-2027

Vatnaáætlun er unnin á grundvelli laga um stjórn vatnamála nr. 36/2011. Lögunum er ætlað að stuðla að sjálfbærri nýtingu vatns og langtímavernd vatnsauðlindarinnar. Vatnaáætlun felur í sér stefnumörkun um vatnsvernd. Hluti af vatnaáætlun er aðgerðaáætlun þar sem settar eru fram aðgerðir til að tryggja gott ástand vatns og vöktunaráætlun þar sem markmiðið er m.a. að samræma vöktun á vatni um allt land.²¹

LANDSLAGSSAMNINGUR EVRÓPU

Vorið 2019 samþykkti ríkisstjórn Íslands að fullgilda Evrópska landslagssamninginn. Markmið samningsins eru m.a. að efla vernd landslagssgerða, bæta umsjón og skipulag með tilliti til landslags. Samningnum er ætlað að tryggja að íbúar hafi aðgang að og tækifæri til að njóta fagurs landslags.²²

MENNINGARSTEFNA Í MANNVIRKJAGERÐ²³

Í menningarstefnu í mannvirkjagerð er m.a. lögð áhersla á verndun ósnortins lands, byggingararfs og aðlögun mannvirkja að landslagi sem og gæði þeirra.

¹⁸ Alþingi. (2022).

¹⁹ Umhverfisstofnun (2025).

²⁰ Náttúrufræðistofnun (2025A).

²¹ Umhverfisstofnun (2022).

²² Council og Europe Landscape Convention (2000).

²³ Mennta- og menningarmálaráðuneyti (2014).

3 VIÐFANGSEFNI OG ÁHERSLUR

Breyting verður gerð á Aðalskipulagi Langesbyggðar 2007-2027 þar sem sett verður stefna um Staðarárvirkjun í Bakkafirði. Samhliða því verður unnið nýtt deiliskipulag fyrir virkjunina.

Skipulagsgerðin verður í samræmi við ákvæði skipulagslaga nr. 123/2010, skipulagsreglugerð nr. 90/2013 og laga um umhverfismat framkvæmda og áætlana nr. 111/2021.

3.1 BREYTING Á AÐALSKIPULAGI

Breyting aðalskipulagsins felst í því að skilgreint verður iðnaðarsvæði fyrir Staðarárvirkjun, lón hennar og mannvirki ásamt efnistökusvæðum og tengingum við innviði. Skilmálar verða settir um uppbygginguna og umgengni um svæðið. Breytingin verður sett fram á sveitarfélagsupprætti aðalskipulagsins og skilmálum bætt inn í greinargerð þess. Yfirlit yfir helstu breytingar á aðalskipulaginu er að finna í töflu hér til hliðar (Tafla 3.1).

Tafla 3.1 Helstu breytingar á greinargerð og skipulagsupprætti Aðalskipulags Langesbyggðar 2007-2027 vegna Staðarárvirkjunar.

Breytingar á aðalskipulagi
<i>Greinargerð</i> <i>Kafli um atvinnu og iðnaðarsvæði</i> Við kaflann bætist umfjöllun um Staðarárvirkjun. Settir verða skilmálar um afl virkjunar, stöðvarhús, stíflur, veitumannvirki, uppistöðulón, efnistöku, vinnuvegi og aðkomuveg. <i>Kafli um veitur</i> Við kaflann bætist heimild fyrir rafstreng frá stöðvarhúsi virkjunar að dreifikerfi RARIK. <i>Kafli um efnistöku</i> Umfjöllun um efnistöku í tengslum við virkjunina. Umfang efnistökusvæða verður tilgreint og sett ákvæði um frágang þeirra.
<i>Uppdráttur</i> <i>Iðnaðarsvæði</i> Nýtt iðnaðarsvæði fyrir Staðarárvirkjun verður tilgreint á skipulagsupprætti. <i>Efnistökusvæði</i> Efnistökusvæði vegna virkjunarinnar verða afmörkuð á skipulagsupprætti. <i>Vegir</i> Aðkomuvegir vegna virkjunarinnar verða tilgreindir á skipulagsupprætti. <i>Þrýstipípa</i> Lega þrýstipípu frá inntaki að stöðvarhúsi ásamt frárennsliskurði verða tilgreind á skipulagsupprætti. <i>Lón</i> Útlínur lóns við hæstu vatnsstöðu verða tilgreind á skipulagsupprætti.

3.2 NÝTT DEILISKIPULAG

Í deiliskipulaginu verður útfærð stefna um uppbyggingu Staðarvirkjunar og framkvæmdir tengdar henni. Teknar verða ákvarðanir og settir skilmálar um virkjunina og mannvirki sem tengjast framkvæmdinni til lengri og skemmri tíma og samspili hennar við umhverfið. Deiliskipulagið mun ná yfir mannvirki virkjunarinnar, lón, vinnuvegi, veitur og möguleg efnistökusvæði í nágrenni virkjunar. Gerð verður grein fyrir mögulegum öðrum efnistökusvæðum í aðalskipulagsbreytingu, sjá kafla 3.1. Lóð og byggingarreitir verða skilgreindir fyrir stöðvarhús auk tímabundinna bygginga. Framkvæmdareitir verða skilgreindir fyrir veitumannvirki og vinnuvegi. Settir verða skilmálar um umfang, útfærslu og frágang fyrirnefndra mannvirkja og framkvæmdapátta. Á framkvæmdatímanum verður sett upp aðstaða fyrir starfsmenn og verður gerð grein fyrir því í deiliskipulaginu. Yfirlit yfir helstu þætti deiliskipulagsins er að finna í töflu hér til hliðar (Tafla 3.2).

Tafla 3.2 Helstu þættir deiliskipulags vegna Staðarvirkjunar.

Nýtt deiliskipulag
<i>Umfang virkjunar</i> Grein gerð fyrir orkuöflun, áætluðu afli og umfangi virkjunarinnar
<i>Lóðir og byggingarreitir</i> Afmörkun lóða og byggingarreita fyrir stöðvarhús og grein gerð fyrir fyrirkomulagi bílastæða og aðkomuleiða Afmörkun lóða og byggingarreita fyrir tímabundnar starfsmannabúðir, geymslur og byggingar á framkvæmdatíma
<i>Vatnsmiðlun</i> Afmörkun lóns
<i>Framkvæmdareitir og efnistaka</i> Afmörkun framkvæmdareita fyrir þrýstipípu, veituskurði, stíflu, vinnuvegi, varnargarða og tengd mannvirki Afmörkun efnistökusvæða innan deiliskipulagsmarka
<i>Veitur</i> Nýr rafstrengur frá stöðvarhúsi að skipulagsmörkum Aðrar veitur innan deiliskipulagsmarka
<i>Landmótun og frágangur</i> Landmótun og aðlögun mannvirkja að landi Frágangur að loknum framkvæmdatíma Umgengni um náttúru á framkvæmdatíma Mótvægisáðgerðir og aðgerðir sem miði að því að draga úr umhverfisáhrifum

4 UMHVERFISMAT SKIPULAGSINS

Hvað er umhverfismat áætlana

Umhverfismat áætlana felst í að meta áhrif skipulags- og framkvæmdaáætlana á umhverfið og *nýta niðurstöður* matsins til að *draga úr neikvæðum umhverfisáhrifum* þeirra.

Umhverfismat ber að vinna sem *hluta af skipulagsáætlunum* sveitarfélaga (svæðisskipulags, *aðalskipulags* og deiliskipulags) og áætlana á borð við rammaáætlun og samgönguáætlun.

Ákvæði um umhverfismat áætlana er að finna í sérstökum lögum um umhverfismat framkvæmda og áætlana og í 12. gr. skipulagslaga.

Áhrif skipulagsgerðarinnar verða metin samkvæmt lögum um umhverfismat framkvæmda og áætlana nr. 111/2021, sbr. 2. gr. laganna. Áhrif skipulagsins verða metin samhliða gerð skipulagsins og mið tekið af niðurstöðum matsins við útfærslu þess.

4.1 MATSSKYLDA FRAMKVÆMDAR

Staðarárvirkjun fellur í flokk B og skal tilkynna hana Skipulagsstofnun sem tekur ákvörðun um hvort framkvæmdin skuli háð umhverfismati, sbr. 19. og 20. gr. og lið 3.15 í 1. viðauka laga um umhverfismat framkvæmda og áætlana nr. 111/2021. Samhliða skipulagsferlinu verður unnin matsskyldufyrirspurn til ákvörðunar Skipulagsstofnunar um matsskyldu.

4.2 MIKILVÆGIR UMHVERFISÞÆTTIR

Áhrifaþættir eru þeir hlutar stefnunnar eða framkvæmdarinnar sem eru líklegir til að hafa áhrif á umhverfið. Umhverfisþættir eru þeir þættir sem framkvæmdin eða stefnan getur haft áhrif á. Umhverfismatinu er ætlað að lágmarka neikvæð áhrif og hámarka þau jákvæðu.

Í eftirfarandi töflu (Tafla 4.1) er vinsun umhverfisþátta, þ.e. megin matsþættir og umhverfisþættir sem eru líklegir til að verða fyrir áhrifum vegna skipulagsins. Val umhverfisþátta byggir á fyrirliggjandi upplýsingum um framkvæmdina.

Tafla 4.1 Matsþættir og umhverfisþættir sem teljast líklegir til þess að verða fyrir áhrifum vegna skipulagsins.

Matsþáttur	Umhverfisþættir	Skýringar
Náttúrufráslegir þættir	Vatn, vatnalíf, jarðvegur, dýr, plöntur, líffræðileg fjölbreytni og loftslag	Áhrif á vatnafar og vatnalíf vegna virkjunar. Áhrif á dýralíf vegna rasks, einkum á framkvæmdatíma. Áhrif á landi og áhrif á jarðveg og gróið land vegna rasks svo sem við stíflugerð, efnistöku og lagningu þrýstipípu, veitna og vinnuvega. Losun gróðurhúsalofttegunda vegna losunar jarðvegs, efnisnotkunar í virkjunina (stál og steypa) og notkunar vinnuvéla.
Menningarminjar og landslag	Landslag og menningarminjar	Möguleg áhrif á menningarminjar. Breytingar á ásýnd svæðisins, bæði á framkvæmdatíma og til lengri tíma.
Hagrænir þættir og innviðir	Íbúar, efnisleg verðmæti	Styrkari innviðir og aukið afhendingaröryggi raforku á landsvæðinu. Aukin umsvif á framkvæmdatíma.
Heilsa og öryggi	Heilbrigði manna og útivist, hljóð og loft	Rykmyndun, hávaði og ónæði á framkvæmdatíma. Áhrif á upplifun lands og útivist, bæði á framkvæmdatíma og til lengri tíma. Áhrif á umferð um þjóðveg.

4.3 AÐFERÐIR VIÐ UMHVERFISMAT

Við umhverfismat verður stuðst við þær upplýsingar sem fyrir liggja um grunnástand umhverfis og aflað hefur verið við undirbúning skipulagsgerðarinnar og fyrirspurnar um matsskyldu. Þá verður einnig leitað til sérfróðra aðila, stofnana og annarra sem kunna að búa yfir þekkingu á staðháttum, gerist þess þörf.

Framsetning umhverfismats verður í formi matstafla og/eða texta. Lagðar verða fram skipulagstillögur ásamt umhverfismatsskýrslu til lögbundinnar kynningar.

Í umhverfismatinu er stuðst við vægiseinkunnir við mat á valkostum og einstökum þáttum skipulagsins. Vægiseinkunnir byggja á leiðbeiningum Skipulagsstofnunar.²⁴

Í umhverfismatinu er lagt mat á það hvort uppbygging samkvæmt útfærslu í skipulagi eða aðrir valkostir styðji eða gangi gegn þeirri stefnu sem viðeigandi umhverfisviðmið fela í sér.

4.4 UMHVERFISMATSSKÝRSLA

Stefnt er að því að sameina skýrslugerð vegna matsskyldufyrirspurnar framkvæmdarinnar og skýrslugerð um umhverfismat skipulagstillagna í samræmi við 9. gr. laga um umhverfismat framkvæmda og áætlana nr. 111/2021.

Í greinargerðum aðalskipulagsbreytingar og deiliskipulags verður gerð grein fyrir umhverfisáhrifum áætlunar og einstakra stefnumiða hennar í samræmi við 5. mgr. 12. gr. skipulagslaga. Bornir verða saman valkostir um útfærslu og áhrif þeirra á umhverfið metin, þar sem byggt er á gögnum matsskyldufyrirspurnarinnar.

²⁴ Skipulagsstofnun (2007).

5 SKIPULAGSFERLIÐ

5.1 KYNNING OG SAMRÁÐ

Skipulagsgerðin verður kynnt í Skipulagsgáttinni þar sem almenningi og umsagnaraðilum gefst færi á að gera athugasemdir eða koma á framfæri ábendingum.

Kynning skipulagslýsingar

Kynning skipulagslýsingar verður í samræmi við gr. 4.2.4 og 5.2.4 í skipulagsreglugerð nr. 90/2013. Lýsingin verður kynnt í Skipulagsgáttinni en hana verður einnig hægt að nálgast á vef Langanesbyggðar, www.langanesbyggd.is. Hún verður auk þess auglýst í fréttamiðli. Samhliða þessu verður lýsingin send Skipulagsstofnun og öðrum umsagnaraðilum.

Kynning tillögu að skipulagi

Drög að breytingu á aðalskipulagi og nýtt deiliskipulag verða unnin í samræmi við skipulagslýsinguna og þau kynnt fyrir almenningi. Skipulagsdrögin verða aðgengileg í Skipulagsgáttinni og á vef Langanesbyggðar og verða auk þess send umsagnaraðilum til umsagnar. Að lokinni kynningu verður unnin tillaga að breytingu á aðalskipulagi og tillaga að deiliskipulagi í samræmi við framkomnar athugasemdir og þær lagðar fyrir sveitarstjórn. Að því loknu verða tillögurnar auglýstar með sex vikna athugasemdafresti í samræmi við skipulagslög. Þegar aðalskipulagsbreytingin hefur hlotið staðfestingu Skipulagsstofnunar og deiliskipulagið hefur verið samþykkt í sveitarstjórn verður gildistaka skipulaganna auglýst í B-deild Stjórnartíðinda.

5.2 UMSAGNARAÐILAR

Umsagnaraðilar eru samkvæmt skipulagslögum skilgreindir sem opinberar stofnanir og stjórnvöld sem sinna lögbundnum verkefnum á sviði skipulagsmála og leyfisveitingum þeim tengdum. Skipulagslýsingin og vinnslutillögur verða sendar eftirfarandi aðilum til umsagnar:

- Skipulagsstofnun
- Umhverfis- og orkustofnun
- Fiskistofa
- Hafrannsóknastofnun
- Veðurstofa Íslands
- Minjastofnun Íslands
- Náttúrufræðistofnun Íslands
- Vegagerðin
- RARIK
- Heilbrigðiseftirlit Norðurlands eystra
- Veiðifélagið Sandvíkur
- Norðurþing
- Vopnafjarðarhreppur

Við skipulagsgerðina verður einnig leitað til annarra samtaka, stofnana, fagaðila og einstaklinga eftir því sem viðfangsefnið gefur tilefni til.

5.3 TÍMAÁÆTLUN VERKEFNIS

Tímaáætlun miðast við að lýsing skipulagsverkefnisins verði kynnt í lok apríl 2025. Gert er ráð fyrir að vinnslutillögur verði auglýstar í september og að skipulagstillögur verði auglýstar fyrir árslok. Gert er ráð fyrir að breyting aðalskipulagsins og nýtt deiliskipulag geti tekið gildi fyrir á vormánuðum 2026.

TILVITNANIR OG HEIMILDIR

Aðalskipulag Langesbyggðar 2007-2027. Gildistaka 1. ágúst 2013.

Alþingi. (2022). *Pingsályktun um stefnumótandi byggðáætlun fyrir árin 2022–2036*. Sótt 14. mars 2025 af <https://www.althingi.is>.

Alþingi (2025). *Landsskipulagsstefna 2024-2038*. 14. mars. 2025 af <https://www.landsskipulag.is/>.

Árni Sveinn Sigurðsson og Ásbjörn Egilsson (2018). *Smávirðjanir í Þingeyjarsýslum*. Frumúttekt valkosta. Efla. 7191-001.

Atvinnuvega- og nýsköpunarráðuneytið (2020). *Orkustefna til ársins 2050: Sjálfbær orkuframtíð*.

Council of Europe Landscape Convention (2000). *Evrópusamningur um landslag* Sótt 26. febrúar 2024 af <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016802f3fb0>.

Langesbyggð (2025). *Kortavefsjá Langesbyggðar*. Sótt 28. mars 2025 af <https://www.map.is/langanes/>.

Lög um umhverfismat framkvæmda og áætlana nr. 111/2021.

Mennta- og menningarmálaráðuneyti (2014). *Menningarstefna í mannvirkjagerð: Stefna íslenskra stjórnvalda í byggingarlist*. Sótt 14. nóv. 2025 af <https://www.stjornarradid.is/>.

Minjastofnun Íslands (2025). *Minjavefsjá*. Sótt 28. mars 2025 af <https://minjastofnun.gis.is/mapview/?application=minjastofnun>

Náttúrufræðistofnun Íslands (2025). *Jarðfræðikort*. Sótt 28. mars 2025 af <https://jardfraedikort.ni.is/>.

Náttúrufræðistofnun Íslands (2025A). *Náttúruverndaráætlun*. Sótt 28. mars 2025 af <https://www.ni.is/>.

Náttúrufræðistofnun Íslands (2025B). *Sérstök vernd vistkerfa og jarðminja*. Sótt 28. mars 2025 af <https://serstokvernd.ni.is/>.

Náttúrufræðistofnun Íslands (2025C). *Vistgerðir og mikilvæg fuglasvæði*. Kortsjá Sótt af <https://vistgerdakort.ni.is/>

Páll Halldórsson (2005). *Jarðskjálftavirkni á Norðurlandi*. Unnið fyrir Iðnaðarráðuneytið. Veðurstofa Íslands. VÍ-ES-10.

RARIK (2025). *Kortasjá. Dreifikerfi*. Sótt 31. mars 2025 af <https://www.rarik.is/>.

Skipulagslög nr. 123/2010.

Skipulagsstofnun (2007). *Leiðbeiningar um umhverfismat áætlana*. Sótt 14. mars. 2025 á <https://www.skipulag.is/>.

Skipulagsstofnun (2025). *Stafrænt aðalskipulag*. Vefsjá. Sótt 14. mars. 2025 á <https://www.skipulag.is/>.

Skipulagsreglugerð nr. 90/2013.

Stjórn vatnamála (2025). *Upplýsingar um vatnshlot*. Sótt 28. mars 2025 af <https://vatnavefsja.vedur.is/>.

Stjórnarráð Íslands (2024). *Skýrsla starfshóps um eflingu samfélagsins á Langanesi á málefnasviði umhverfis-, orku- og loftslagsráðuneytisins*. Sótt 28. mars 2025 af <https://www.stjornarradid.is/>.

Stjórnarráð Íslands. (2024). *Aðgerðaráætlun í loftslagsmálum*. Sótt 14. mars 2025 af <https://www.stjornarradid.is> og <https://www.co2.is/>

Umhverfis- og auðlindaráðuneytið (2020). *Aðgerðáætlun í loftslagsmálum. Aðgerðir íslenskra stjórnvalda til að stuðla að samdrætti í losun gróðurhúsalofttegunda til 2030*. Júní 2020. Sótt 14. mars 2025 af <https://www.stjornarradid.is/>.

Umhverfis- og auðlindaráðuneytið (2021). *Í ljósi loftslagsvárs – Stefna um aðlögun að loftslagsbreytingum*. September 2021. Sótt 14. mars 2025 af <https://www.stjornarradid.is/>.

Umhverfisstofnun (2022). *Vatnaáætlun Íslands 2022-2027*.

Umhverfisstofnun (2025). *Náttúruuminjaskrá*. Sótt 28. mars 2025 af <https://ust.is/nattura/natturuverndarsvaedi/natturuminjaskra/>.

Veðurstofa Íslands (2025). Sótt 28. mars 2025 af <https://vedur.is/>.

Staðarvirkjun í Bakkafirði – skipulagslýsing

Vegagerðin (2025). *Vegakrá 2024*. Sótt 28. mars 2025 af
<https://www.vegagerdin.is/>.

Verkís (2025). *Staðarvirkjun. Forathugun*. Skýrsla nr. 456180